

Kradu li drugi VAŠE IDEJE

Piše: Jasmina Fijačko Žigolić

Nađete li se ponekad u situaciji kad kolega, kolegica pa čak i šef vašu ideju prezentira kao svoju? Osjećaj koji vas prođe u tom trenutku sigurno nije ugodan, možda se osjećate kao da su vas potkrali ili čak poniženo, no ipak možete nešto učiniti u svezi s tim.

Kradljivaca ima svugdje – u glazbenom svijetu, svijetu umjetnina, svijetu mode, konkurencija kopira naše proizvode, pa zašto bi drugačije bilo u uredu. Procjenjuje se da krivotvorenje i piratstvo proizvoda i patenata zaštićenih autorskim pravima, američku ekonomiju godišnje košta više od 200 milijardi dolara. Krađom se u američkom gospodarstvu gubi oko 750 tisuća radnih mjesta, a krivotvoreni proizvodi prijete američkoj konkurentnosti na međunarodnom tržištu i imaju negativan ekonomski učinak na velike grado-

ve. Osim ovih negativnih ekonomskih učinaka, krivotvoreni proizvodi često su opasni po život (djece, ali i odraslih) zbog znatno lošije kvalitete, slabe provjere sustava sigurnosti – npr. kočnice na automobilima, dijelovi za zrakoplove – opasnih materijala, lijekova slabije kvalitete i(li) sumnjivih sastojaka i sl. Ne želimo ići tako daleko, no krađa je u konačnici krađa. Ne želite ispasti tužibaba ili *činkaroš*, no s druge strane, (nadamo se) niste vi nikome ništa ukrali. Vrijeme je da o sebi počnete odgovorno misliti, zaštitite svoje ideje i svoje radno mjesto. Tko će se pobrinuti o vama, ako ne uzmete stvari u svoje ruke?

TKO SU KRADLJIVCI IDEJA

Profili, lica i naličja kradljivaca su različiti – to može biti vaša dobronamjerna kolegica, mrzovoljni suradnik, šef, kolega iz susjedne sobe, dostavljač, čistačica ili portir.

Kradljivci ideja obično su ljudi koji žele napredovati ili ostvariti neke druge pogodnosti na poslu, ali preko tuđih leđa. Neki kradljivci su samo izvori informacija nadređenima. Na udaru kradljivaca najčešće su nedovoljno moćni ljudi s velikim potencijalima u tvrtkama, poput mlađih zaposlenika, pripravnika, tajnica...

Kradljivac neće vašu ideju hvaliti u trenutku dok ju iznosite, no odjednom će kod prezentacije ideje, tvrditi da je to točno ono što tvrtki treba i nabrojati još koju prednost pored onih koje ste vi iznijeli. Prezentirat će ju na još bolji način od vašega, u pogodnom trenutku u kojemu će biti vrlo važna i uz to istaknuti kako se za ovu ideju mukotrpno namučio/namučila, ali da ideja značajno može povećati prodaju/smanjiti troškove/povećati broj posjeta na web-stranicu/ili već neku beneficiju.

Ima i onih koji će vašu ideju malo doraditi i onda ju prodati pod svoju. To su plagijatori. Njima ćete malo teže dokazati krađu, no nije im naodmet reći da u njihovom velikom projektu, prepoznajete svoju ideju.

NAJGORI KRADLJIVCI

Osim kradljivaca ideja, gori su kradljivci djela. Najčešće je riječ o osobama koje su obično po hijerarhijskom rangu iznad osobe koja operativno izvodi posao, a čiji potpis u konačnici dolazi na stol više pozicioniranog menadžera, člana uprave ili šefa. Vaš rad, kao člana tima ili suradnika, u tom slučaju se gubi, jer je posao u konačnici izradio gospodin *Kradljivac*, koje možda cijelo vrijeme nije radio ništa. Zašto bi i radio kada ste mu vi pripremili cijeli materijal (i vrlo često napisali da je materijal napravio baš on), a on se samo mora potpisati i posao je obavljen. Kradljivci na ovaj način napreduju u hijerarhijskoj ljestvici preko stručnosti i rada osoba koji stvarno rade, a neće daleko dogurati, jer je kradljivac krenuo dalje. Insistirajte da na svakom materijalu koji izradite stoji vaše ime (npr. Izradila: Ana Horvat ili A. Horvat..., Pregledao ili Odobrio Petar Marić ili P. Marić).

MOŽETE LI SE ZAŠTITI

Intelektualno vlasništvo još uvijek nije uvedeno u bilance poduzeća, ali se najviše cijeni. Ideje, brand, kreativnost - niti su vodilje koje tvrtke guraju naprijed, a nosioci ideja, kreativnosti i svega nematerijalnoga u tvrtkama uglavnom su ljudi. Često si postavljamo pitanje kako zaštititi svoje ideje? Kako natjerati osobu da prizna da je ukrala našu ideju? Najbolje je djelovati preventivno, no ukoliko ste postali žrtva krađe, ne zanemarujte ju, jer ako krađa ideje u vašim očima ima vrijednost, spomenite to kradljivcu, voditelju ili nadređenome. Najbolje bi bilo otvoreno porazgovarati s kradljivcem i reći mu da je preuzeo vašu ideju, no ukoliko je riječ o vašem nadređenome, naći ćete se u neugodnoj situaciji.

Istina, tajnice i mlađe zaposlenike se ponekad niti ne pita ništa važno, no vi svejedno spomenite (odnosno *spustite* toj osobi) pred drugima, čime ćete ju, ako ništa drugo, dovesti u neugodnu situaciju.

Ako kradljivca ne možete natjerati da prizna, uzmite to kao najbolju školu koju ste imali. U buduću nemojte govoriti ideje pred drugima, izložite ih napisano nadređenome i uvijek se potpišite.

Ideje koje iznosite pred ostalim suradnicima uvijek dokumentirajte, obavezno stavite svoj potpis ili spomenite sudioniku razgovora da ste već obavijestili, odnosno upoznali, nadređenoga s ovom idejom. Dokumentirajte svoje ideje, potpišite se na papir, u elektronsku poštu, neka vaša ideja ima trag do vas. Projekt koji šaljete elektronskom poštom, pošaljite na više adresa, odnosno kada šaljete kolegici, stavite u kontakt i šefa ili neku drugu osobu koji će u tom slučaju postati svjedoci da je ideja uistinu vaša.

Ne dozvolite da drugi beru plodove vašega rada. Kao što bi se u fizičkom svijetu nastojali zaštititi od lopova i s idejama budite oprezni. Ne možete li riješiti problem, možda ćete morati razmisliti o promjeni posla.

Moguća rješenja problema:

1. Izravno porazgovarajte s osobom i recite joj za krađu.
2. Recite nadređenome da je osoba X uzela vašu ideju.
3. Recite pred drugima da je osoba X uzela vašu ideju.
4. Suočite kradljivca ideja s nadređenim.
5. Pišite, odnosno tužite osobu višem organu u tvrtki.

KAKO JE ANA RIJEŠILA PROBLEM

Ana se suočila s ovim problemom, no na vrijeme i mudro je riješila ovaj problem. Sazvala je sastanak i pozvala nekolicinu ljudi koje je planirala uključiti u projekt, između ostaloga i kradljivicu. Na početku sastanka podijelila im je nacrt projekta (na kojemu je napisala svoje ime i prezime, te datum), zahvalila im se što su došli, a posebno se zahvalila kolegici koja ju

je već ranije saslušala u vezi ovoga projekta. Napomenula je da je projekt u završnoj fazi te da bi rado čula njihovo mišljenje i komentare vezane uz ovaj projekt. Kolege su pohvalile njezin projekt, a kolegica kradljivica cijelo vrijeme sastanka gledala je u svoj list papira, iako Ana nije spomenula njezino ime, kolegica je ostala "bez komentara".

KAKO SPRIJEČITI KRAĐU

Načini sprječavanja krađe ideja mogu biti:

- Sve dokumentirajte i potpišite.
- Sve ideje koje iznosite potpišite (čak i na običnom komadu papira).
- Neka vaš mail ima trag, uvijek se potpišite, a kopije ideja koje šaljete nadređenome ili kolegama pošaljite na više adresa, kako bi se znalo od koga ideja potječe.
- Zaklonite zaslon računala od očiju znatiželjnika.
- Bilješke ne držite slobodno po stolu, nego u rokovniku koji ćete zaključati u ladicu ili ponijeti kući.
- Onemogućite slobodan ulazak u vaše računalo (stavite šifru).
- Šifrirajte dokumente (npr. u Wordu, Excelu).
- U razgovoru s drugima navedite samo naznaku ideja, bez detalja, nekakav draft projekta. Kradljivac u najvećem broju slučajeva, neće imati pojma kako ste zamislili ostvariti projekt.

Kada vam kradljivac ukrade ideju, spustite ga (po mogućnosti pred nadređenim) na zemlju navodeći očite nedostatke projekta i iznesite svoju originalnu, poboljšanu ideju - dobit ćete pohvale i zasluge, a kradljivac će otići spušenog nosa.

- Zaključavajte osobne stvari (torbicu, prijenosno računalo) u ladicu ili ormarić.
- Kradljivcu recite neku super ideju, koja na prvi pogled izgleda super, ali u sebi ima puno nedostataka. Kada vam kradljivac ukrade ideju, spustite ga (po mogućnosti pred nadređenim) na zemlju navodeći očite nedostatke projekta i iznesite svoju originalnu, poboljšanu ideju – dobit ćete pohvale i zasluge, a kradljivac će otići spušenog nosa. Ovaj savjet koristite samo ako se želite "osvetiti" kradljivcu koji vas je već ranije potkrao.

DRUŽENJE UZ NEOBAVEZNI RAZGOVOR

Koliko god vam dobronamjerni izgledali, s kolegama (čak i ako se s njima družite privatno, odlazite na gablece, kavice, šoping i sl.) je najbolje voditi razgovore nevezane uz projekte koje vodite i ideje, jer nikada ne znate tko je potencijalni kradljivac. Uz kopirni ili aparat za kavu najbolje je voditi lagani *small talk* o vremenu, djeci, skupoći i sličnim temama. Od kradljivaca ideja teško se je zaštititi, no kradljivcima u cijeloj priči nedostaje cjelina, odnosno ideje kako određeni projekt provesti. Često to zna samo osoba od koje je ideja potekla. A to ste vi. □